

fragi universal, lliure, igual, directe i secret, en la forma que determina la llei electoral valenciana, atenent criteris de proporcionalitat i, si és el cas, de comarcalització”, diu el començament de l'article 23. “Per a poder ser proclamats electes i obtindre escó –continua–, els candidats de qualsevol circumscripció hauran de gaudir de la condició política de valencians i hauran d’haver sigut presentats per partits, federacions, col·licions o agrupacions d’electors que obtinguen el nombre de vots exigít per la llei electoral valenciana”, una llei que “serà aprovada en votació de conjunt per les dos terceres parts de les Corts i que garantirà un mínim de vint diputats per cada circumscripció provincial, distribuint la resta del nombre total dels diputats entre les dites circumscripcions, segons criteris de proporcionalitat respecte de la població, de manera que la desproporció que establisca el sistema resultant siga inferior a la relació d’u a tres”. L'Estatut marca les línies mestres del que hauria de ser –“serà aprovada”, diu, en allò que legalment s’interpretava com una *reserva de llei*– la nova llei, però no n’hi ha hagut ni sembla a tocar.

L'any 2007, Francisco Camps declinà de modificar la norma electoral i optà per marcar les regles del joc al decret de convocatòria dels comicis, un *modus operandi* que, segons diversos experts en dret, generava “inseguretat jurídica”. El Bloc tampoc no ho veié gens clar i va presentar un recurs davant el Tribunal Constitucional, després d’haver demanat la inhibició del Tribunal Superior de Justícia valencià, presidit adés i ara per Juan Luis de la Rúa, persona de confiança de Camps i que alhora presideix la Junta Electoral Valenciana. El Constitucional encara no s’hi ha pronunciat, però tant l’advocacia de l’estat com la de la Generalitat Valenciana al·leguen que el Consell té la capacitat de marcar les regles de la matèria, perquè no contravé l’esperit de l'Estatut.

Alguns altres, per contra, addueixen que la voluntat del legislador en llevar el 5% de l'Estatut era de modificar-lo també a la llei electoral. El Bloc, ara fa dos anys i mig, demanava que, en vista del buit legal, s’aplicara el 3% que recull la llei electoral estatal, el sistema que fins ara s’ha aplicat a Catalunya. Camps va desoir la proposta, és clar, sobretot

perquè hi haurien accedit en solitari no sols el Bloc i Esquerra Unida, sinó potser també Unió Valenciana, un reajustament que hauria complicat la majoria absoluta del PP. Si el Constitucional rebutja el recurs del Bloc, “haurà establert jurisprudència i quedaria tocada de mort la llei electoral estatal”.

Entre el cap i el cor. D’una altra banda, els socialistes valencians tampoc no han forçat massa la màquina. En pactar la reforma estatutària, el PP va comprometre’s a reformar la llei electoral i tres més. Però al llarg del període de sessions en curs, aquest no ha estat, ni de bon tros, un afer prioritari. I és que, al PSPV-PSOE, aquesta qüestió hi suscita contradiccions. Els convindria de rebaixar la barrera que un dia van pactar amb la UCD per tal d’evitar l’accés dels nacionalistes –si és que volen arribar al poder amb l’ajuda d’aquests vots–, però, mirat des d’un altre punt de vista, pensen que no tocar-ho els permetria d’establir un bipartidisme que els barraria el pas al Consell però que, paral·lelament, els faria erigir-se com l’única alternativa al PP, amos del monopoli del *vot útil* contra el PP. Potser per això, i perquè a Jorge Alarte no l’apassionen els pactes tripartits, la llei electoral no apareix ni a un peu de pàgina de la seua agenda.

Mentrestant, Camps, que el 2007 ja va sol·licitar un informe sobre la legalitat d’uns comicis amb *normativa per decret*, ha tornat a demanar l’opinió als caps pensants de Presidència. Fa un parell de mesos, quan va surar el presumpte finançament il·legal del PP valencià a través de la trama *Gürtel*, el president va encarregar un dictamen sobre la manera de conciliar la llei electoral valenciana amb l'Estatut i la llei estatal, un marc legal per a saber com està la qüestió. Al seu cervell rondava –i de segur que encara hi ronda– la possibilitat d’un avançament electoral, un escenari que encara complicaria més aquest atzucac legal, perquè els comicis valencians sempre han anat de bracet dels municipals, i un desmarcament encara obriria més núvols. És per això que Camps mira d’esgotar el mandat, no retocar la llei electoral... I qui dia passa, vot empeny.

Víctor Maceda

La llei electoral balear determina l’existència de tantes circumscripcions com illes hi ha a l’arxipèlag. Quatre. La més petita, Formentera, només tria un diputat al Parlament; per tant, la candidatura més votada s’emporta l’escó. L’illa d’Eivissa elegeix 12 escons. La de Menorca, 13. I Mallorca, 33. Si es relaciona aquesta distribució de diputats amb la població de cadascuna de les illes es nota un fort desequilibri. Formentera té 7.500 habitants; Eivissa, 112.000; Menorca, 92.000; i Mallorca, 850.000. Això vol dir que, en teoria, a Mallorca hi ha un escó per a cada 25.000 ciutadans –en nombres rodons–, a Menorca per a cada 7.000 habitants, a Eivissa per a cada 9.300 i a Formentera per als 7.500. Un desequilibri evident que afavoreix molt les illes menors.

Aquesta peculiaritat del sistema electoral balear té l’origen en els anys de la transició democràtica. Després de ser aprovada la reforma política espanyola del desembre del 1976, i en vista de la convocatòria de les primeres eleccions democràtiques (que foren el 15 de juny del 1977), sectors socials i polítics menorquins de dreta –amb el *Diario de Menorca* al capdavant– empengueren una campanya per a tenir un diputat propi per a l’illa. És a dir, que no es triassin tots en una sola llista per a tota la província. Al cap de poc temps, a Eivissa es forjà un moviment que demanava això mateix. Aquella campanya no reeixí totalment, perquè al final el decret que serví per a organitzar les eleccions –i que més endavant, amb poques variants, es va convertir en llei electoral de la qual emanen totes les autonòmiques– va imposar la circumscripció única provincial a l’hora d’elegir diputats, però parcialment es pot considerar que sí que reeixí, perquè tant Menorca com Eivissa tingueren senador propi.

Quan es començà a discutir i negociar l'Estatut d’Autonomia (que es va aprovar el 1983) es revifaren les campanyes perquè la futura forma d’elecció dels diputats preveïés que les illes menors no restassin sota el *centralisme mallorquí* i, per tant, que poguessin triar prou escons perquè una *majoria mallorquina* no els pogués imposar res. Al principi fou la dreta –Aliança

Peculiaritats electorals balears

Quatre circumscripcions, una per illa, i el 5% de vots vàlids com a barrera per a accedir a les institucions els diputats i membres dels consells.

Parlament Balear.

Popular (AP)– que liderà aquesta campanya. Cal recordar que AP tenia un senador per Eivissa i Formentera: Abel Matutes. Tots els diputats i la resta de senadors eren d'Unió de Centre Democràtic (UCD) i PSOE. AP "exigia" al PSOE i a UCD que acceptassin la paritat distributiva al futur Parlament Balear. És a dir, que la suma dels escons elegits per les illes menors fos igual al nombre que triàs Mallorca. El PSOE rebutjava de ple tal possibilitat i sovint el seu líder, Fèlix Pons, adduïa que allò "d'un ciutadà, un vot" quedaria pervertit si s'acceptàs la paritat, i que per fer realitat l'aspiració de "tots iguals" calia la proporcionalitat entre nombre d'habitants –més concretament, nombre de censats amb dret de vot– i nombre d'escons a elegir per a cada illa. Però el discurs dretà arrelà socialment i políticament, perquè tant el centrisme

com el nacionalisme l'adoptaren –amb matisos– enfront de la posició socialista. Al final de la negociació s'arribà a un terme mitjà. Ni paritat ni proporcionalitat. S'acceptà una correcció de la paritat i alhora la proporcionalitat: el futur Parlament fou compost per un nombre d'escons la majoria dels quals foren elegits per Mallorca, però es compensaren força a l'alça els escons de les illes menors sobre els que els corresponia proporcionalment i, a més, s'inclougué a l'Estatut una salvaguarda per evitar que certes lleis –per exemple, els pressuposts– haguessin de ser aprovades per la majoria dels escons de cada illa. La norma electoral que serví per a ordenar les primeres eleccions autonòmiques (1983) es convertí en llei i es confirmà la distribució de la paritat o proporcionalitat corregida. Amb l'augment d'escons pel creixe-

ment de la població, ara s'elegeixen els 59 diputats repartits tal com hem dit. Val a dir que ni amb aquest acord AP no votà a favor de l'Estatut, sinó que abstuigué.

Entre el 1983 i el 2007 s'hi mantingué una altra peculiaritat, a la llei electoral. Com que els diputats eren electes per a cada illa, s'aprofità l'avinentesa perquè alhora fossin els membres del consell insular respectiu. És a dir, cada electe tenia doble naturalesa: era electe al consell propi i al Parlament. Això canvià amb la reforma de l'Estatut del 2007, quan s'atorgà al president del govern la possibilitat de dissoldre el Parlament. En canvi, no pot dissoldre els consells –que, si bé són institucions autonòmiques, alhora són ens locals, com les diputacions a Catalunya i al País Valencià– i, per tant, calia separar les dues naturaleses electorals. Justament ara, el Parlament duu a terme aquesta tasca. La comissió corresponent ja ha aprovat –i serà aprovada en plenari abans d'acabar l'any– la reforma de la llei electoral que confirma que els membres dels consells insulars seran elegits amb llistes separades de les del Parlament –de fet, ja ho foren el 2007. A més, quedarà establert –com exigeix la normativa estatal– que les eleccions als consells seran sempre el mateix dia que les municipals.

Aquesta serà la segona reforma de la llei electoral balear. La primera va ser aprovada just abans de les eleccions del 1995. Amb el vot del PP i d'un trànsfuga, el Parlament elevà del 3% al 5% el mínim per a obtenir representació al Parlament a cada circumscripció electoral. És el tall que ara mateix es manté vigent tant per a l'elecció de diputats com per a la de membres dels consells. En diverses ocasions partits minoritaris –com Esquerra Unida– han demanat que es tornàs al 3%, però la resta de formacions no ho han pres en consideració.

Miquel Payeras